

Hiiumaa valla eelarvestrateegia

Hiiumaa valla eelarvestrateegia on sisult omavalitsuse 2019-2022 aasta eesmärkidega finantsprognosis, mis esitab tegevustulud, tegevuskulud, investeeringud ja finantseerimistegevuse ning nendest lähtuvad rahavood. Eelarvestrateegia annab ülevaate Hiiumaa valla arvestusüksuse finantsseisust, prognoosib tuleviku rahavoogude kujunemist, sätestab finantsdistsipliini tagamise meetmed ja mängib läbi võimalikud riskistsenaariumid ehk võimaldab teha otsuseid arengu kavandamisel.

Eelarvestrateegia esitab andmed Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduses (KOFIS) nõutud koosseisus ja kujul. Eelarvestrateegia vaadatakse üle iga-aastaselt ja kinnitatakse volikogu poolt esitamiseks rahandusministeeriumile.

Emmaste, Käina, Pühalepa ja Hiiumaa valla ühinemise tagajärjel toimub eelarvestrateegia perioodil seniste poliitikate rahastamise ülevaatamine leidmaks parimaid edasiminekuvõimalusi. Suured investeeringud infrastruktuuri toovad kaasa optimaalsed personali ja majandamiskulud, saavutamaks põhitegevuse tulemi kasvu.

1.1 Põhitegevuse prognoos

Põhitegevuse tuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFIS-i regulatsioonist järgmisi tulusid: maksutulud; tulud kaupade ja teenuste müügist; saadavad toetused; muud tegevustulud.

Kõige olulisem tululähteline on üksikisiku tulumaksu laekumine, mis moodustab enam kui 96% maksutuludest ja ligi kaks kolmandikku põhitegevuse tuludest. Tulumaksu laekumist mõjutavad muutused maksumaksjate arvus, sissetulekute muutuses ja riigi poolt määratud eralduse suuruses. Perioodil 2011-2017 on maksumaksjate arv suurenenud 4% ning inimeste sissetulekute kasv olnud ligilähedane Eesti keskmisele ehk 6% aastas.

Kaupade ja teenuste müügitulud moodustavad põhitegevuse tuludest keskmiselt 6%. Suurema osa omatuludest moodustab haridusasutuste teenuste müük.

Tasandusfondi eraldatakse vahendid kaevandamistasude muutmise kompensatsiooniks. Toetusfondis kajastuvad: üldhariduskoolide pidamiseks antav toetus, mis sisaldab toetust põhikooli õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukuludeks, nende täienduskoolituseks, õppekirjanduseks, koolilõunaks, töhustatud ja eritoe tegevuskuludeks; koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus; raske ja sügava puudega lastele abi osutamise toetus; huvihariduse ja -tegevuse toetus; toimetulekutoetuse maksamise hüvitis; sotsiaaltoetuste ja -teenuste osutamise toetus; matusetootus; rahvastiku toimingute kulude hüvitis; kohalike teede hoiumeetmete toetus.

Muud tegevustulud on tulud kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu; laekumine vee erikasutusest; muud tulud (peamiselt eelmiste perioodide laekumata tulud).

Tabel 1. Põhitegevuse tulud (2018-2022)

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Põhitegevuse tulud kokku	12 384 611	13 910 428	14 744 560	15 491 800	16 161 430	16 953 194
Maksutulud	7 631 664	8 359 000	8 983 390	9 587 450	10 233 800	10 974 789
sh tulumaks	7 276 995	8 005 000	8 629 390	9 233 450	9 879 800	10 620 789
sh maamaks	354 669	354 000	354 000	354 000	354 000	354 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	975 885	866 739	887 540	905 290	923 400	941 860
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 665 492	4 583 189	4 711 970	4 859 060	4 884 230	4 916 545
sh tasandusfond (lg 1)	30 727	6 312	5 570	4 830	4 080	3 340
sh toetusfond (lg 2)	2 659 268	3 166 584	3 375 400	3 557 730	3 557 720	3 557 720
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	975 497	1 410 293	1 331 000	1 296 500	1 322 430	1 355 485
Muud tegevustulud	111 570	101 500	161 660	140 000	120 000	120 000

Põhitegevuse tulude prognoosi eeldused:

- eelarvestrateegia perioodiks prognoositakse põhitegevuse tulude kasvu keskmiselt 5% aastas;
- tulumaksu laekumise kasvuks on kavandatud 7% aastas;
- maamaksu laekumine ei muutu, kehtima jäävad hetke maksumäärad, maa korralist hindamist ei toimu; Kui muutuvad seaduses maksustamise alused, siis tuleb laekumise prognoosid ümber vaadata.
- tulud kaupade ja teenuste müügist kasvavad 2% aastas;
- toetusfondi eraldis suureneb igal aastal lähtuvalt palgakasvu ja tarbijahinnaindeksi prognoositud muutusest.

Põhitegevuse tulud suurenevad 2022. aastaks 18% võrra, ligi 17 miljoni euron.

Põhitegevuse kuludena käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi kulusid: antavad toetused; muud tegevuskulud.

Põhitegevuse kulude majandamiskulude alajaotuse mahus nähakse igal aastal valla eelarves muuhulgas ette kulud valla põhitegevuse tagamiseks (elekter, side, vesi- ja kanalisatsioon, koristus, prügivedu, valveteenus jms). Eelpoolnimetatud kululiikide lõikes on vallavalitsusel lähtuvalt Hiiumaa vallavara valitsemise korrast õigus sõlmida lepinguid ilma täiendava volikogupoolse nõusolekuta ning loetakse täidetuks KOFS nõue kajastada eelarvestrateegias tulevaste aastate väljaminekud eelnimetatud majandamiskulude lõikes.

Põhitegevuse kulude kärpimise võimalused on järgmised:

- ühinemise tulemusel optimeerida valla halduskulusid;
- ühinemise tulemusel saavutada kaupade ja teenuste ostmisel suuremad mahud, mis annaksid võimaluse hangetel saada soodsamad hinnad;
- optimeerida kõikides valdkondade struktuurid;
- optimeerida taristu ülalpidamise kulusid ja vabaneda mittevajalikest varadest;
- delegeerida vajadusel tegevused valla sõltuvatele üksustele;
- kaasata tegevustesse kolmandat sektorit;
- optimeerida juhtimist, tõsta töötajate motivatsiooni ja pädevusi, võimekust teha tööd produktiivsemalt.

Põhitegevuse kulude struktuuris on kõige suuremad personalikulud moodustades nendest keskmiselt 55%, majandamiskulud moodustavad ca 1/3 kõikidest põhitegevuse kuludest.

Teised kulud on väiksema osatähtsusega. Põhitegevuse kulude kasv on väiksem põhitegevuse tulude kasvust.

Tabel 2. Põhitegevuse kulud (2018-2022)

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Põhitegevuse kulud kokku	11 221 230	12 790 618	13 068 350	13 373 570	13 860 101	14 342 955
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 280 648	1 907 321	1 895 430	1 914 390	1 952 670	1 967 730
Muud tegevuskulud	9 940 582	10 883 297	11 172 920	11 459 180	11 907 431	12 375 225
sh personalikulud	6 216 673	6 611 060	6 918 000	7 119 000	7 475 900	7 849 700
sh majandamiskulud	3 714 202	4 272 237	4 161 080	4 244 301	4 329 191	4 415 771
sh muud kulud	9 707	91 400	93 840	95 880	102 340	109 754

Põhitegevuse kulud on prognoositud järgmistel eeldustel:

- eelarvestrateegia perioodiks prognoositakse põhitegevuse kulude kasvu keskmiselt 3% aastas;
- antavad toetused tegevuskuludeks kasvavad keskmiselt 1% aastas;
- personalikulud suurenevad keskmiselt 5% aastas;
- majandamiskulud suurenevad keskmiselt 2% aastas;
- muud kulud sisaldavad reservfondi, mille suurus sõltub prognoositud maksutuludest, moodustades nendest kuni 1%.

Põhitegevuse kulud suurenevad 2022. aastaks 12% võrra ligi 14,5 miljoni euroni.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe, mille väärtus aruandeaasta lõpu seisuga peab olema null või positiivne. Eelarvestrateegia perioodil ületavad tulud kulusid igal aastal ning tulemi suhe tuludesse on suurem kui 10% ja kasvav.

Tabel 3. Põhitegevuse tulem (2018-2022)

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Põhitegevuse tulud kokku	12 384 611	13 910 428	14 744 560	15 491 800	16 161 430	16 953 194
Põhitegevuse tulem	1 163 381	1 119 810	1 676 210	2 118 230	2 301 329	2 610 238
Tulemi suhe tuludesse	9%	8%	11%	14%	14%	15%

Strateegia eesmärgiks on põhitegevuse tulemi saavutamine võimalikult suurel määral, sest see on eelduseks valla investeerimisvõimekuse säilimisele ja kasvule.

1.2 Investeerimis- ja finantseerimistegevus

Investeerimistegevuse rahavoogudes käsitletakse eelarvestrateegias tulenevalt KOFS-i regulatsioonist järgmisi elemente: põhivara soetus; põhivara müük; põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine; põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine; osaluste soetus; osaluste müük; muude aktsiate ja osade soetus; muude aktsiate ja osade müük; antavad laenud; tagasilaekuvad laenud; finantstulud ja finantskulud.

Investeeringute kavandamise aluseks on peamiselt ühinemisleping. Investeeringute kava täitmiseks ei piisa ainult oma eelarve vahenditest. Lisavahendid on plaanitud saada projektitoetustest ja täiendavatest laenudest. Laenude kavandamine on kooskõlas seadusega ja valla finantsvõimekusega. Senine praktika projektitoetuste saamiseks on olnud positiivne ja arvestades Euroopa Liidu struktuurfondide meetmete järgmist taotlusperioodi ja sinna

kavandatud vahendeid, on Hiiumaa vallas perspektiivis mitmeid abikõlbulikke projekte juba varus. Investeeringustegevuses on kajastatud toetusi (põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine) eeldataval määral, kuigi nende saamine ja suurus ei ole lõplikult selge. Investeeringud objektide lõikes on esitatud tabelis 5.

Tabel 4. Investeeringustegevus (2018-2022)

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Investeeringustegevus kokku	-2 374 474	-3 209 286	-4 348 592	-4 770 839	-2 978 586	-1 060 362
Põhivara müük (+)	72 964	59 400	0	0	0	0
Põhivara soetus (-)	-2 505 852	-3 792 754	-12 475 813	-9 700 000	-4 780 000	-800 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-105 796	-1 477 391	-4 108 640	-4 500 000	-2 700 000	-800 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	638 797	930 796	8 367 173	5 200 000	2 080 000	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-454 285	-101 163	-90 000	-90 000	-90 000	-90 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-33 600	-210 000	0	0	0	0
Finantstulud (+)	66	0	0	0	0	0
Finantskulud (-)	-92 564	-95 565	-149 952	-180 839	-188 586	-170 362

Vallavara müügist ei ole tulusid kavandatud. Võimalikku vallavara müüki käsitletakse erakorralise tuluna ning võetakse kasutusse tekkimise järgselt läbi eelarve.

Tabel 5. Investeeringisobjektid (2018-2022)

Investeeringuprojektid	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Käina elamuskeskus Tuule torn	1 216 364	2 094 840	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		1 005 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 216 364	1 089 840			
Hiiumaa Valla Lasteaia Kalda maja	92 627	493 373	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		276 173			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	92 627	217 200			
Kärdla Keskväljak	100 000	1 778 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		1 508 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000	270 000			
Sotsiaalkeskuse ehitamine (Pargi 3)	68 400	369 600	800 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		238 000	400 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	68 400	131 600	400 000		
Kärdla Põhikool	0	0	4 500 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			3 400 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			1 100 000		
Hiiumaa Maakonna Hooldekeskus Tohvri laiendamine	0	0	500 000	1 500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			400 000	1 200 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			100 000	300 000	
Spordikeskus	0	6 000 000	2 500 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		5 000 000	1 000 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		1 000 000	1 500 000		
Käina Kultuurikeskus	0	0	0	1 190 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				290 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				900 000	
Munitsipaal üürimajad	0	0	0	800 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				500 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>				300 000	
Emmaste Spordikeskus	0	190 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		90 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000			
Kõrgessaare osavalla teed ja turismiobjektid	0	0	500 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			500 000		
Palade spordihoone ja Paluküla spordirajatise d	0	450 000	0	390 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		250 000		90 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		200 000		300 000	
Teed, tänavad	0	400 000	400 000	400 000	400 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		400 000	400 000	400 000	400 000
Interne tüühindused	0	100 000	100 000	100 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		100 000	100 000	100 000	
Väikeinvesteeringud	0	600 000	400 000	400 000	400 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		600 000	400 000	400 000	400 000
KÕIK KOKKU	1 477 391	12 475 813	9 700 000	4 780 000	800 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	8 367 173	5 200 000	2 080 000	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 477 391	4 108 640	4 500 000	2 700 000	800 000

Investeeringute kavas on projektitoetuste osakaal ligi 50% eelarvestrateegia perioodil, mis paneb suured lootused ja kõrged nõudmised projektitaotluste kirjutajatele ja projekti läbiviijatele. Ülimalt oluline on taotluste esitamisel järgida eelarvestrateegias vastu võetud fiskaalpoliitilisi põhimõtteid, näiteks põhitegevuse tulemi suurust.

Finantseerimistegevuse rahavoogudes on kesksel kohal netovõlakoomus ehk võlakohustuste suuruse ja likviidsete varade (raha ja pangakontodel olevaid vahendeid) kogusumma vahe, kus netovõlakoomuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud kohustused. Netovõlakoomuse ülemmäär võib seaduse järgi kujuneda kuni 100% põhitegevuse tuludest. Kuna Hiiumaa vallal on investeeringuid vaja ellu viia suuremas summas kui on planeeritav põhitegevuse tulemi ja vallal ei ole käesoleval hetkel suuri rahalisi reserve, siis saab finantseerimistehingute katteallikaks olla ainult uute kohustuste võtmine.

Laenude võtmine on vajalik investeeringute tagamiseks ja seda tehakse kooskõlas eelarve võimekusega – vabad vahendid põhitegevuse tulemist ja kinnipidamine seadustest, mis puudutavad kohalike omavalitsuste netovõlakoomuse arvutamist.

Tabel 6. Finantseerimistegevus (2018-2022)

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Finantseerimistegevus	1 131 118	1 391 501	2 903 201	2 434 387	658 834	-1 574 549
Kohustuste võtmine (+)	2 023 000	2 146 364	3 915 000	3 700 000	1 900 000	0
Kohustuste tasumine (-)	-891 882	-754 863	-1 011 799	-1 265 613	-1 241 166	-1 574 549

2018. aasta alguse seisuga oli vallal 14 laenu kogumahus 5,2 miljonit eurot. Strateegia perioodil on kavas võtta uusi kohustusi 9,5 miljonit eurot ja tasuda kohustusi summas 6,1 miljonit eurot. Uute laenude puhul on arvestatud 10 aastase tagasimaksega laenudega, intressimäär 1,2%. Olemasolevate ja uute laenude ülevaade tabelis 8 Laenukohustused.

Tabel 7. Netovõlakoormuse lubatud ja tegelik määr

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	5 998 306	7 413 476	10 316 676	12 751 063	13 409 897	11 835 348
Netovõlakoormus (eurodes)	5 269 017	7 382 161	10 054 543	12 707 151	13 384 408	11 834 531
Netovõlakoormus (%)	42,5%	53,1%	68,2%	82,0%	82,8%	69,8%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 250 478	8 346 257	10 057 261	12 709 382	13 807 976	15 661 430
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	66,6%	60,0%	68,2%	82,0%	85,4%	92,4%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	2 981 461	964 095	2 718	2 231	423 568	3 826 899

Valla netovõlakoormus strateegiaperioodil küll suureneb, kuid ei ületa lubatavat ülemmäära.

Tabel 8. Laenukohustused

Kohustused		2018	2019	2020	2021	2022
SEB Emmaste 20.11.2018	Põhisumma	18 349				
	Intress	67	0	0	0	0
	Kohustuse jääk	0	0	0	0	0
SEB Emmaste 25.07.2027	Põhisumma	76 552	76 552	76 552	76 552	76 552
	Intress	7 005	6 244	5 513	4 710	3 962
	Kohustuse jääk	663 448	586 897	510 345	433 793	357 241
SEB Pühalepa 20.12.2027	Põhisumma	32 004	32 004	32 004	32 004	32 004
	Intress	3 285	2 716	2 411	1 693	1 762
	Kohustuse jääk	287 996	255 992	223 988	191 984	159 980
SEB Pühalepa 20.04.2027	Põhisumma		36 000	36 000	36 000	36 000
	Intress	2 791	2 444	2 145	1 818	1 229
	Kohustuse jääk	300 000	264 000	228 000	192 000	156 000
SEB Pühalepa 15.09.2027	Põhisumma	11 112	44 448	44 448	44 448	44 448
	Intress	3 244	3 575	3 154	2 722	2 290
	Kohustuse jääk	388 888	344 440	299 992	255 544	211 096
SEB Käina 15.12.2021	Põhisumma	14 803	14 931	15 060	15 194	
	Intress	461	333	204	60	0
	Kohustuse jääk	45 185	30 254	15 194	0	0
SEB Käina 15.09.2026	Põhisumma	43 470	40 574	41 013	41 496	41 954
	Intress	4 071	3 436	2 997	2 514	2 056
	Kohustuse jääk	323 247	282 673	241 660	200 164	158 210
Danske Pühalepa 04.12.2023	Põhisumma	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
	Intress	666	533	400	266	133
	Kohustuse jääk	75 000	60 000	45 000	30 000	15 000
Danske Käina 20.09.2027	Põhisumma	13 629	27 459	27 717	27 988	28 256
	Intress	2 344	2 086	1 825	1 562	1 297
	Kohustuse jääk	249 371	221 912	194 195	166 207	137 952
Danske Käina 20.08.2022	Põhisumma	59 256	59 256	59 256	59 256	39 489
	Intress	1 782	1 296	810	324	150
	Kohustuse jääk	217 257	158 001	98 745	39 489	0
Danske Käina 20.10.2020	Põhisumma	74 881	75 973	62 827		
	Intress	1 119	506	300	0	0
	Kohustuse jääk	138 800	62 827	0	0	0
Danske Hiiu 20.06.2023	Põhisumma	245 400	246 000	285 900	285 900	285 900
	Intress	14 082	11 517	8 990	6 093	3 223
	Kohustuse jääk	1 270 135	1 024 135	738 235	452 335	166 435
Danske Hiiu 20.12.2028	Põhisumma	29 091	29 091	29 091	29 091	29 091
	Intress	2 549	2 308	2 072	1 824	1 582
	Kohustuse jääk	290 909	261 818	232 727	203 636	174 545
Danske Hiiu 29.03.2023	Põhisumma	61 363	61 816	62 273	62 732	63 195
	Intress	2 425	1 972	1 516	1 057	594
	Kohustuse jääk	266 931	205 115	142 843	80 111	16 916
Kap.rent Keskväljak 5a	Põhisumma	30 147	31 956	33 873	35 906	38 060
	Intress	46 437	44 628	42 711	40 679	38 524
	Kohustuse jääk	743 805	711 849	677 976	642 070	604 010
Kapitalirent Käina	Põhisumma	6 139	6 139			
	Intress	60	60	0	0	0
	Kohustuse jääk	6 139	0	0	0	0
2018 võetav laen	Põhisumma		214 600	214 600	214 600	214 600
	Intress	3 178	19 318	17 172	15 026	12 880
	Kohustuse jääk	2 146 364	1 931 764	1 717 164	1 502 564	1 287 964
Võetav laen	Põhisumma			230 000	180 000	330 000
	Intress	0	46 980	44 220	42 060	38 100
	Kohustuse jääk	0	3 915 000	3 685 000	3 505 000	3 175 000
Võetav laen	Põhisumma				85 000	200 000
	Intress	0	0	44 400	43 380	40 980
	Kohustuse jääk	0	0	3 700 000	3 615 000	3 415 000
Võetav laen	Põhisumma					100 000
	Intress	0	0	0	22 800	21 600
	Kohustuse jääk	0	0	0	1 900 000	1 800 000
	Kohustuste teenindamine	826 760	1 161 751	1 446 452	1 429 752	1 744 910
	sh põhisumma	731 195	1 011 799	1 265 613	1 241 166	1 574 549
	intress	95 565	149 952	180 839	188 586	170 362
	Kohustuste jääk kokku	7 413 476	10 316 676	12 751 063	13 409 897	11 835 348

Likviidsete vahendite mahu puhul tuleb arvestada asjaolu, et võimalike investeringutoetuste laekumine on ebaselge, siis tulude ülelaekumisel (kulude alataitumisel) suureneb vabade vahendite jääk ja omakorda väheneb netovõlakooma tase, mis loob puhvri strateegias kavandatud investeringute elluviimiseks omarahastuse arvelt.

Tabel 9. Hiiumaa valla likviidsete varade dünaamika.

Hiiumaa	2017 tegelik (kassapõhine)	2018 eeldatav täitmine (kassapõhine)	2019 kava (tekkepõhine)	2020 kava (tekkepõhine)	2021 kava (tekkepõhine)	2022 kava (tekkepõhine)
Likviidsete varade muutus (+ suuremine, - vähenemine)	-79 975	-697 975	230 819	-218 222	-18 423	-24 672
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	729 289	31 314	262 133	43 912	25 489	817

Eesmärgid likviidsete varade planeerimisel:

- tagada pidevalt arvetel likviidsus;
- juhul, kui aastalõpu jäägis on likviidseid (vabu) vahendeid rohkem kui kavandatud, siis tohib neid kasutada ainult kohustuste kiiremaks tagasimakseks või arengukavas kavandatud investeringute teostamiseks.

Kohalike maksude rakendamist eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Kohalike maksude tulusus on suhteliselt tagasihoidlik ja mõnede maksude rakendamine on omakorda suure kulukusega ehk madala rentaablusega. Seaduste muutumisel võib situatsioon muutuda.

1.3 Kokkuvõte

Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega – KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades. Põhitegevuse tulem on kavandatud summas, et oleks piisavalt vahendeid laenu-teenindamise tagamiseks. Investeringuteks jääb ainult valla enda eelarve vahenditest väheks. Kaasatakse laene ja projektitoetusi, kuid investeerimisvõime tõstmine peab olema eesmärk.

Eelarve põhitegevuse kulud kasvavad vähem võrreldes põhitegevuse tulude kasvuga. Seetõttu on kasvav ka põhitegevuse tulem. Selleks, et saavutada põhitegevuses hüppelist kasvu ja sellega parandada finantsvõimekust, oleks vaja ka riigi keskvalitsuse poolt kohalike omavalitsuste tulude baasi muutmist. Riigi huvi peaks olema see, et suurendades kohalike omavalitsuste finantsvõimekust, väheneb ka nende laenuvõtmise vajadus. Kohalike omavalitsuste laenu aga konsolideeruvad riigi eelarvesse. Investeringute tegemisel on olulisel kohal välisvahendite kaasamine projektidega.

Hiiumaa valla elanike arv ei kasva oluliselt ning tuleb teha jõupingutusi nende näitajate kasvatamiseks.

Kokkuvõttes peab Hiiumaa vald strateegiaperioodil kinni omavalitsustele riigi poolt kehtestatud finantsdistsipliini tagamise meetmetest - kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja netovõlakoomuse ülemmäärast.

Hiiumaa valla finantsolukord võimaldab strateegiaperioodil ellu viia olulisi investeringuid väärtuses 32 miljonit (koos võimaliku kaasrahastusega u 17 miljonit) eurot. Suuremas mahus investeerimine eeldab kulude vähendamist teenuste osutamise efektiivsuse kasvu toel, mille tulemusel vabanevaid vahendeid saab kasutada nii põhitegevuse tulemi kui ka täiendavate laenukohustuste arvelt investeerimiseks. Teisalt on Hiiumaa valla eelarve tundlik väliskeskonnast tulenevatele muutustele – eelarvetulude võimalikule vähenemisele on tarvilik reageerida põhitegevuse kulude kokkuhoiu ja planeeritud investeringutest loobumisega. Suure laenukoormuse tõttu omab mõju ka intressimäärade tõus.

